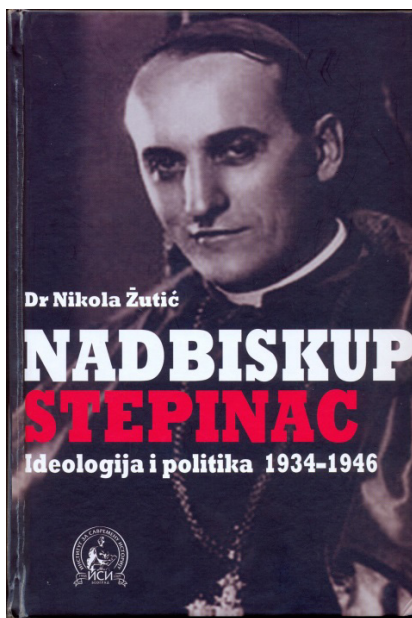


Момчило Суботић
Институт за политичке студије

НАДБИСКУП СТЕПИНАЦ



Приказ књиге: Никола Жутић, *Надбискуп Степинац. Идеологија и политика 1934-1946*, Београд, 2017.

Историчар Никола Жутић подарио нам је још једну вредну и на документима засновану књигу о сукобу грађанског либерализма и римокатоличког клерикализма у периоду између два рата, половином 20. века. Књига је настала на основу богате литературе и документарне архивске грађе, новина и других публикација из истраживаног периода.

Књига садржи Предговор, Увод и три радна дела: први, Римокатоличка црква и Степинац у епохи либералног југословенског антиклерикализма 1918-1934; други део: Надбискуп Степинац у Намјесничком периоду 1934-1941; трећи део: Степинац у Независној Држави Хрватској и СДФЈ (ФНРЈ) 1941-1946.

Жутићева књига настала је у времену појачане кампање РКЦ и посебно хрватских бискупа у поступку беатификације (1998) и актуелног процеса канонизације - проглашења Степинца за свеца. За ту сврху папа Фрарциско је иницирао оснивање мешовите католичко-православне комисије, која треба да усагласи ставове о Степинчевој личности и делу пре и за време Другог светског рата у погледу његове улоге у геноциду и прекрштавању српског народа за време НДХ. Жутић је члан српског дела комисије који предводи СПЦ.

Да би се схватила Степинчева мржња према православљу и екстремно антисрпство и антијугословенство треба имати у виду чињеницу да је Степинац завршио језуитски германikum, попут својих исто тако језуитских претходника и савременика, као што су надбискуп тагребачки др Антун Бауер, надбискуп Врхобосански Јосип Штадлер, његов наследник Иван Шарић и други фанатични католици и Хрвати, високи прелати РКЦ.

У књизи колеге Жутића налазе се бројни докази да је надбискуп Степинац благословио и све време рата подржавао усташки режим Анте Павелића, да је био члан Хрватског државног сабора, викар усташке војске, да је знао за усташке злочине, као и злочине својих католичких свештеника, те да ниједанпут није протествовао, осудио или на било који начин покушао да заштити угрожени српски народ, као и Јевреје и Роме. Аутор је консултовао драгоцену преписку између Јосипа Броза и Степинца из периода 1945- 1946. године, из које се види спремност Тита и комунистичке врхушке да се Степинцу опросте греси уколико се овај дистанцира од Рима и заложу са самосталну хрватску цркву, што је Степинац резолутно одбијао. Степинац је својим опонирањем напросто натерао државно вођство да му суди. До суђења другачије никад не би дошло. Суђено му је, дакле, зато што је показао „храброст на комунистичком процесу“, што је бранио католичку цркву

и тај елемент исповједништва био је за Ватикан и РКЦ „пресудан у процесу беатификације и канонизације“. Степинац није показао „исту храброст пред Павелићем када је требало осудити и спречити усташка (аутор додаје-хрватска) злодјела“, превасходно над Србима. (11)

Да би се разумела Степинчева клерикална мисао и пракса, која се првенствено огледа у антисрпству и антиправослављу, а онда антисловенству и антијугословенству, те антимасонству, ваља имати на уму да је семе ове мржње засејано пре југословенског уједињења. Још у време Аустроугарске, нарочито у време њеног обрачуна са Србијом у време Великог рата 1914-1918. године. Попут надбискупа Бауера који је од хрватских војника и официра захтевао освету за „недјела у Сарајеву“, и остали надбискупи и бискупи јужнословенских (српских) простора (Јосип Штадлер, Антон Јеглич, Иван Шарих и други) одржавали су сличне антисрпске говоре.

У првом делу књиге Жутић обрађује тематику политичких, верских и друштвених питања у првој Југославији. Кад је било извесно да ће доћи до стварања заједничке државе 1918, југословенска римокатоличка хијерархија је тај чин подржала због очувања хрватских и словеначких земаља, за разлику од Свете столице која је увек била против стварања Југославије. Каснијим деловањем римокатолички клер у југословенској држави перманентно ће подстицати и подржавати словеначки, а нарочито хрватски политички и државни сепаратизам. Таква активност биће организована преко Католичке акције која је организована кроз бројне верске и националне организације које су премрежиле хрватско католичко сељачко друштво. Главну реч водили су католички језуити, антилиберали, кроатофили и србофоби. То је период борбе између југословенске државе засноване на либералним принципима против језуита и Католичке акције. Нарочито је интензивирана доласком Степинца најпре за коадјутора 1934, а затим и за надбискупа загребачког 1937, након смрти остарелог Бауера. Као језуита од кога су зазирали и неки делови католичке хијерархије, Степинац је 1936. обновио Католичку акцију у којој су уместо забрањених Орлова (Шестојануарска диктатура), главну улогу имали Крижари, као интерна црквена организација, на челу са језуитима. Они су главну акцију

водили против југословенских либералних Сокола, који су представљали главну пропагандну снагу југословенства.

Жутић развејава све магле око Степинчевог наводног добровољачког статуса на Солунском фронту. Степинац је отишао у војску 1916, а ускоро је као подофицир распоређен на италијански фронт, где је рањен у борбама на Сочи. Потом је заробљен и одведен у италијанско заробљеништво. Да би избегао боравак у заробљеништву пријавио се као добровољац у српској војсци на Солунском фронту, где је остао до пролећа 1919, када је демобилисан у чину потпоручника. Степинац је постао српски добровољац тек почетком децембра 1918. године када је рат већ био завршен, а већ је била створена и прва југословенска држава - Краљевина СХС. Глас солунског добровољца га је пратио да би се краљ Александар заварао и лакше прихватио да Степинац постане Бауеров коадјутор а затим и загребачки надбискуп. Они кругови који су га предлагали знали су зашто то чине. Књижевник Ђуро Виловић истицао је: „Перјаница тог римокатоличког испирања мозга заблудјелим `шизматичким` и невјерничким овчицама (понајвише српским), био је од почетка тридесетих година исусовац – грегоријанац Алојзије Степинац“. (45)

У другом делу књиге Жутић обрађује Степинчеву активност у време Намесничког периода 1934-1941, који дефинише као антијугословенски заокрет кнеза Павла у односима са РКЦ. Наиме, кнез Павле је у сусретима са Степинцем показао разумевање за Цркву у Хрвата и био спреман на помоћ сваке врсте. Између осталог сагласио се са Степинцем да је највећа друштвена опасност болшевизам и масонство, при чему је од кнеза Павла тражио да призна да су масони и његова оба намесника Иво Перовић и Раденко Станковић. Аутор затим пише о кампањи против Југославије и Срба на мајским изборима 1935, као и у наредним годинама кроз клерикалну мисију Степинца и политичку акцију хрватског политичког покрета који је водио Влатко Мачек. То је период проблематизовања српске Војводине и њеног интензивног својатања од стране хрватских вођа (првобитно Радића, а затим Мачека, касније и Јосипа Броза). Организује се окупљање поводом задушница Стјепану Радићу. Присутан је и др Душан Будисављевић један од вођа Српске демократске странке, анацио-

нални Србин. Кличе се слободној Хрватској и слободној хрватској Босни. Мачек своје следбенике организује у полувојне формације Хрватске грађанске и сељачке заштите који отпочињу терор, прогон и убиства Срба и југословенских жандарма и службеника. Жупници постају вође славонских сељачких „устаника“, Мачекових заштитара и отворених противника југословенске државе.

Пишући о Католичкој акцији Жутић истиче Орлове – „тјелесно-одгојну организацију чији је оснивач Иван Мерц (Мерз)“. Они су били претеча Крижара, које је почетком 1930. покренуо лаик др Иво Протулипац. И једни и други били су пандан либералним југословенским Соколима. Хрватски Орлови су за свој узор узимали „Краљицу Хрвата – блажену дјевицу Марију“, код које је владао „савршени склад између светости душе и љепоте тијела“. (66) Аутор даље пише о несугласицама између Католичког покрета (Сениора, Домагоја) и Католичке акције (Орлова), презентује и анализира рад и резултате бискупских конференција одржаних у том периоду, итд. Бројни су листови и публикације из тог периода које аутор детаљно консултује, наводи и анализира; поред осталих то су: *Хрватска стража*, *Католички тједник*, *Обзор*, *Хрватска обрана*, *Врхобосна*, *Католички лист*, *Сељачке новине*, *Сениорски вијесник*, итд. Интересантно је да је благајник сениората био Јанко Шимрак бискуп (епископ) Грkokатоличке епископије у Крижевцима, из Жумберка, поунијаћени Србин, иначе уредник усташке *Хрватске страже*. Посебну пажњу аутор је посветио односу, тј. супротстављању католичке акције диктатури 1930-1933, те њеној активности у Намесничком периоду 1934-1939. Аутор нас информише да је поп Корошец, министар саобраћаја, испољио своју клерикалну опредељеност залажући се за образовање Крижара, будући да је, по његовом мишљењу, то верска организација. Вођа Крижара др Иво Протулипац снајвећу подршку је имао од надбискупа Шарића, који је испевао оду поглавнику Павелићу. „Сукоб Крижара и државних власти типичан је примјер антагонизма клерикализма и државе која је форсирала лаицизам и либерална вјерска начела, односно изолацију РКЦ од свјетовних јавних манифестација...“ (77) – истиче Жутић. Велики сукоби клерикалаца са браниоцима државног суверенитета и поретка

(Соколима, Народном одбраном, Југословенским четницима и жандармима), дешавали су се на црквеним еухаристичким конгресима, попут оног у Чаковцу, који, иначе као ни цело заједнио са целим Међимурје није имало никакву хрватску националну свест. Степинац се још 1943. жали у писму папи да се Међимурје слабо кроатизира. Поменуте сукобе подржавао је и правдао Степинац. Он је у ствари те верске манифестације координисао и усмеравао у великохрватском смеру. Поменути еухаристички конгреси, поготово од 1936. када је Степинац преузео водство Католичке акције за загребачку надбискупију, постали су бројнији и од највећих зборова Радићеве Хрватске сељачке странке, и у њима су се једнако одвијале противјугословенске и противдржавне демонстрације. Аутор даље наводи мисао Ђуре Виловића да је римокатолицизам Хрватима дао усташки покрет, а тај усташки покрет дао је „пуне доказе о хрватској државности, о хрватској култури и о хрватском смислу за жртву. Тај је покрет (усташки) стварни пород католицизма, а по њему се лако закључује лик и садржина родитеља“. Попови и фратри предводили су „своје бојовне батаљоне“ под „племенском заставом и крижем или без крижа“ са покликом „У бој, у бој, мач из тока браћо“. (88) Када је реч о „Чистој Католичкој акцији“, аутор се позива на професора Марка Ручнова који је на основу књиге фра Бонифација Перовића (*Моје успомене*, Рим 1976), једног од вођа огранка Католичке акције (Домагоја) у Дубровнику, закључио да се ради о „новој“ Степинчевој Католичкој акцији чија је делатност везана за терористичку делатност усташке емиграције око Павлића. (98) Аутор даље приказује зборована и ходочашћа Католичке акције, те Степинчево прогшавање култа „хрватског свеца“ Николе Тавелића (убијен у Омаровој памији 1391. због вређања Мухамеда).

Даље се Жутић бави конкордатским питањем 1935-1938, за који су југословенски либерали говорили да је штетан због супремације који доноси једној вери у односу на друге. Степинац се није оглашавао, али је надбискуп сарајевски Шарић сматрао да конкордат са Југославијом не треба закључити јер Југославија је земља која треба да се распадне. (122)

Кнез Павле је показивао нескривену наклоност према РКЦ, што је дошло до изражаја како у време немесништва

и владе Милана Стојадиновића, тако и у време формирања Бановине Хрватске, коју је Степинац благословио јер је она могла да води самосталну верску политику преко своје банске власти. Током 1940. Кнез Павле је посећивао надбискупа Степинца у Загребу, а овај му је саопштио своје „интимне мисли“ у погледу прозелитског „пријелаза“ Срба на „вјеру њихових отаца“, а то је римокатолицизам.: „Најидеалнија ствар за Србе била би да се врате вери својих отаца, то значи да спусте главу пред Христовим представником, Светим Оцем. Онда бисмо коначно могли да дишемо у овом делу Европе, јер бизантизам је играо страшну улогу у историји овог дела света“. (133)

Из текста сазнајемо да је први темељ Дружбе Исусове постављен, не у Шпанији већ у Паризу 1534, те да је Игнацио Лојола изабран за првог генерала Дружбе 1541. године. Успостављањем Бановине Хрватске Степинац је интензивирао своје мисионарске активности. Тако је установио хрватско „проштениште“ у Марији Бистрици, а Хрвати су кип почели да називају „Мајка Божја Бистричка, краљица свих Хрвата“. Почетком 1941. Степинац је предводио процесију хрватској „небеској краљици“, да би потом на потицај својих бискупа припремио 1300-годишњицу хрватских веза са Св. Столицом. Аутор указује да `Хрватска света година 641-1941 је фалсификат и конструкција настала у редакцији доконих хрватских клерикалаца.

Аутор даље пише о односу РКЦ, те Степинца и Цркве у Хрвата о догађајима 27. марта. За РКЦ Југославија је била вештачка творевина, великосрпска држава која је Хрвате културно „бизантизирала“ а политички србизирала. У време мартовског удара Степинац је показао „латинску“ уздржаност и лојалност, говорио је „... али из цијелог овог чина, тј државног удара, опет избија на јаву чињеница да су Срби и Хрвати два свијета који се никад неће ујединити, док је један од њих у животу. Дух бизантизма је нешто тако грозно да је Свемогући а свезнајући Бог у стању парирати интригама и подвалама тих људи. За нас је то нешто непојмљиво да се уговори и обавезе кидају без икаквих скрупула (потписивање документа о приступању Југославије Тројном пакту)“. Степинац истиче да у Београду 27. марта није био „ниједног

поштеног човјека на улици да манифестира“, већ је на улицама била „разуларена маса жељна крви, ужитака и пара“, те закључује да „из цијелог овог чина, тј. државног удара, опет избија на јаву чињеница да су, све у свему, Хрвати и Срби два свијета, сјеверни и јужни пол, који се никад неће приближити (осим чудом божјим) док је једног од њих на животу“. За Степинаца „шизма (православље – Н.Ж.) је највеће проклетство Европе, скоро веће од протестантизма. Ту нема морала, нема начела, нема истине, нема правде, нема поштења“. (155-156)

У трећем делу књиге Жутић приказује Степинаца у НДХ, његов однос према овој криминалној држави и њеним дужносницима. Одмах по оснивању НДХ Степинац је посетио заменика Поглавника, генерала Славка Кватерника и изразио честитке „пригодом обнове државне независности“, а после четири дана имао је службени састанак са поглавником. Павелић је том приликом истакао да ће у свему ићи на руку РКЦ и да ће у том смислу истребити старокатоличку цркву, ту „сектицу“, „која и није ништа друго него друштво за раставу брака“. Рекао је да неће бити толерантан према СПЦ, јер за њега то није црква него политичка организација. (157-158) Жутић наводи више доказа о томе да је Степинац знао за усташке покоље над Србима, те да ништа није учинио да то спречи. Степинац је, наиме, добијао анонимна писма појединих католика, Југословена, па и Хрвата у којима се указује на страшне злочине које усташе врше над српским народом, у Лици и по другим местима, кољу, убијају жене, децу, старце, бацају у јаме и поноре. Степинац није одговарао на сведочења о монструозним убиствима Срба.

Степинац је већ 11. јула 1941. упутио „гласовиту окружницу“ о поучавању „вјерских пријелазника“, у којој у првој реченици стоји да се „у новије вријеме јавља све већи број иновјераца који желе пријећи у католичку Цркву“. Потом се Степинац обраћа писмом министру унутрашњих послова и челнику усташке полиције др Андрији Артуковићу и нуди сарадњу РКЦ при утврђивању „неподобних и непожељних“ ако нису католици, који су усташким законима унапред осуђени на упућивање у концентрационе логоре и ликвидацију. Карактеристичан је случај „спасавања“ загребачког надрабина Мирослава Шалома Фрајбергера, кога је Степинац неко вре-

ме држао у надбискупском двору а затим му рекао „нека лијепо иде у свој стан“, да му се неће ништа догодити јер је он то уредио са усташама. Чим је Шалом са супругом ушао у стан ухапсила га је усташка полиција и нестао је без трага.

Аутор указује на праксу покрштавања Срба од стране римокатоличких хрватских бискупа, када су покрштени Срби накнадно убијани после хрватских (усташких) „ријечи утјехе“ да им је прекрштавањем спасена душа али не и живот. (171) За сврху покрштавања формиран је Одбор тројице набискупа-бискупа (Степинац, Бурић, Шимрак) који је имао задатак да решава сва питања у вези са конверзијама. Формиран је и радни извршни одбор који је углавном био састављен од профеора теологије и катехета у Загребу (др Фрањо Херман, др Аугустин Јуретић, др Јанко Калај, Никола Борић, др Крунослав Драгановић)...Поводом честих случајева масовног покрштавања Срба југословенско посланство при Св. Столици предало је у јануару 1942. протестну ноту ватиканском државном секретару, који је, међутим, само проценио да је прекрштавање неважан чин, правдајући га околностима у којима се догађало. Стварање Одбора тројице ценио је као добар чин јер се тако, наводно, води рачуна о правилностима прекрштавања. Павелић је поводом оснивања Хрватске православне цркве изјавио: „У Православље не дира нитко, али у хрватској држави не може бити србске православне цркве. Кажем још једном, не може бити србске, а не може бити ни грчко-православне. Зашто? Зато јер су свугдје на свијету православне цркве националне цркве. СПЦ је саставни дио србске државе, Србије...То може бити у Србији, то је могло бити и у несретној Југославији, али у хрватској држави то не може и неће бити...Нећемо дозволити да било која црква постане једним политичким средством, напосе упереним против опстанка хрватског народа и хрватске државе“. (176) НДХ је 5. маја 1941. Законом забранила рад и постојање СПЦ, а 5. јуна следеће, 1942. године успостављена је Хрватска православна црква, и тог дана је поглавник именован 80-годишњег „преосвећеног архиепископа“ Григорија Ивановича Максимова Гермогена за митрополиту загребачке митрополије ХПЦ, са седиштем у Загребу.

Жутић у поднаслову истиче да је „Геноцид над Срби-
ма –основни циљ хрватске државе и Трећег рајха, и истиче
став академика Драгољуба Живојиновића који потврђује да
се РКЦ и њени истакнути прелати, као и велики део нижег
свештенства и припадника појединих редова (фрањевци и
језуити), пригрлили усташки покрет и програм у потпуности,
укључујући и примену геноцидних мера. По њему, ретки
појединци (бискуп А. Мишић, набискуп Ујчић) ограђива-
ли су се од физичког уништавања људи, иако су одобравали
превођење православних у римокатолицизам. За надбискупа
Степинаца је написао да је био „истакнути борац за незави-
сну хрватску државу, противник Срба и православља, анти-
семита и антикомуниста, који је одобравао основне циљеве
усташке идеологије“. Степинац је, по Живојиновићу, са оду-
шевљењем прихватио нову власт и обећао да ће пожртвовано
радити на јачању и уздизању НДХ. Благосиљао је нову власт
и њене носиоце, посећивао министре, лоше говорио о бившој
Југославији, нападао и оптуживао њену војску...Степинац је
изјављивао да ће `нова Хрватска` бити прави рај на земљи
и да од поглавника Павелића много очекује. Своје распо-
ложење потврдио је у окружници римокатоличком свештенству
од 28. априла 1941. у којој је НДХ описао као `руку Божју
на дјелу`; од свештенства је тражио да делује за НДХ и ње-
ног поглавника. Такав став је задржао и после првих масов-
них покоља српског народа у пролеће и лето 1941. године.
Залагао се да Св. Столица призна НДХ, док је пријем опа-
та Рамира Марконеа (папског легата у НДХ) код Павелића
5. августа 1941, за њега представљао фактичко признање. И
касније је давао налоге римокатоличкој штампи да пише у
прилог нове власти и њених вођа, проводио је прекрштавање
Срба и обављао дужност викара усташке војске. Фебруара
1942. говорио је у Сабору у прилог усташког режима, а месец
дана касније упутио је окружницу свештенству поводом прве
годишњице НДХ. Приликом посете Ватикану маја 1943. Сте-
пинац је `врло позитивно извјестио о Хрватској`. (181) Његов
став следили су и други црквени великодостојници.

О природи и карактеру усташког режима и улози Сте-
пинаца и хрватског католичког клера у геноциду над српским
народом Ватикан је све знао, а о томе најбоље сведочи разго-

вор француског кардинала Тисерана, који је у Ватикану био секретар мисионарске Конгрегације за источне цркве, и дипломатског представника НДХ при Ватикану Николе Рушиновића. Тисеран је упозорио Рушиновића на тешке злочине и терор НДХ над православним Србима, а нарочито на терор хрватског свештенства: „...А кад би знали што о вама говоре талијански часници, који се налазе у обалном појасу, то је управо страшно. По њима, таквих звјерстава тешко је и замислити да је икада било...“ (182-183) Тисеран је навео многе детаље који сведоче о непосредном учешћу католичког клера у покољу православних Срба (нпр. Отац Шимић у Книну) и рушењу њихових цркава и манастира, док је Рушиновић све Тисеранове наводе побијао наводећи да је то резултат „непријатељске промицбе“. Признао је да су зверства почињена, „али од православних над католицима“. Тисеран је између осталог истицао да су „Нијемци признали хрватску православну цркву, када су заједно с вама поклали све свећенике и када је нестало 350.000 Срба. И према томе шта ви имате да се тужите и да тврдите како сте неки носиоци културе и носиоци вјере. Срби су у борби с Турцима (с крајишком војском у просјеку од 100.000 припадника) дали за запад и католицизам исто толико колико и ми, а можда и више. Хрвати су међутим незаслужено добили назив *antemurale christianitatis*“. (183)

Интересантан податак је писмо југословенског министра др Првислава Гризогона др Алојзију Степинцу, које је Гризогоно упутио из Земуна 8. фебруара 1942. године. У писму наводи зверства Хрвата над Србима, те апелује да Степинца да предузме потребно како би се спречило клање невиних Срба. На почетку писма стоји: „Пишем Вам као хришћанин кршћанину, као човјек човјеку. Накањујем се мјесецима на ово чекајући хоће ли престати стизати ужасне вијести из Хрватске, како би се могао сабрати и мирније писати“. Писмо завршава следећим речима: „Написао сам вам ово писмо да спасим своју душу, а Вама остављам да тражите и нађете пута за спасење своје душе. Најприје човјек и добар кршћанин, а онда Хрват. Др Гризогоно, с.р.“.(185) Степинац му није одговорио на писмо.

Степинчев вокабулар истоветан је савременом хрватском који своје злочиначке поступке оправдава наводном опас-

ношћу од великосрпске агресије. Степинац се жали папи на могућност победе великосрпске идеје, и каже: „Не би било уништено оних 240.000 прелазника са српског православља, него и читаво католичко пучанство толиких територија са свим својим црквама и својим самостанима“. (187-188) Рушиновић извештава о признању „Степинчеве“ Хрватске православне цркве, које је од стране Ватикана „примљено јако добро“ „У томе Св. Столица гледа пут к вјерској унији и нестанак шизме (српског православља – Н.Ж.) у Хрватској. То би за њих био најдрагоцјенији дар који Хрватска може поклонити Св. Столици. Да би се то поспјешило, мишљења су, да би било потребно оснивати грко-католичке центре у крајевима гдје се налазе православци и пустити да на томе ради др Шимрак... Неки од католичких предствника у Хрватској нерадим оком гледају пријелазе на источни католички обред, али Ватикан а и Степинац слажу се у томе, јер да је то најлакши пут, а и најбржи к унији, што ће недвојбено бити и од политичке вредности за НДХ“. (188)

Аутор даље износи податке из Збирке Виктора Новака у којој су пописана 894 римокатоличка свештеника који су примили одликовање од надбискупа Степинца за своје учешће у клању или прекрштавању Срба. Даље пише о Крижарима и њиховим вођама као и њиховом деловању на простору некадашње НДХ након ослобођења. Жутић презентује бројне податке главним личностима усташког покрета, управницима Јасеновачког логора, Крижарима, о Илирском заводу Св. Јеронима као стецишту франковаца и усташа-централи „Пацовских канала“, које је организовао и припремио др Крунослав Драгановић, бивши секретар сарајевског надбискупа Ивана Шарића, који се 1967. вратио у Југославију, и у Сарајеву живео као обичан грађанин све до смрти-1982. године.

Аутор указује на мирољубива расположења Јосипа Броза и његове власти према Степинцу и РКЦ. Броз је нагласио да, иако као Хрват, није био задовољан држањем дијела Католичке цркве током рата, посебно млађих свештеника, није желео да осуди или приговори држању цркве за време рата. Тражио је да „наша црква буде национална“ и да буде ближа народу. „Желим да Католичка Црква у Хрватској буде независнија. То је основни проблем који се мора ријешити, сви

остали су другостепени и могу се лако ријешити. Узмите то к срцу. Моје мишљење дијеле моји многи сарадници“. (211) Степинац то никако није хтео. Истицао је да коначну одлуку о томе може да донесе само Ватикан. Приликом сусрета са Брозом, 4. јула 1945, Степинац је тражио да се обнове дипломатски односи са СВ. Столицом, те да се Тито и његови сарадници састану са „представницима ХСС-а и поштеним присталицама усташког покрета“. ((212) Жутић указује да су у Србији комунистичке власти убиле око 59.000 „народних непријатеља“, док су у Загребу и Хрватској аболирале многе усташке и нацистичке сараднике. Додатну затегнутост односа између Државе и Цркве изазвала је конференција Југословенског епископата одржана у Загребу од 17. до 22. септембра 1945. године. У закључку бискупи су истакли захтеве за које су очекивали да ће их влада прихватити. Међу њима су били потпуна слобода католичке штампе, школства, верског образовања у свим разредима основне и средње школе, несметано деловање католичких организација и милосрдног рада, неутуђива лична права, поштовање католичког брака и повратак свих конфискованих добара и имовине. Своје захтеве представили су као услов за успостављање трајног мира у земљи. Посланицу су потписали надбискуп Степинац и 17 бискупа и викара. (219) Пастирским писмом Католички епископат изражава непријатељство према ФНРЈ, мобилише клер за борбу и позива вернике као и све „реакционарне елементе“ у земљи на борбу и масовну помоћ планираним непријатељским акцијама. Био је то отворен покушај спасавања НДХ. Јосип Броз је био најдиректнији у изјави од 25. октобра 1945: „Такозвано пастирско писмо... својом садржином јасно потврђује да су његови иницијатори дубоко непријатељски према новој, федеративној Југославији... Зашто господа бискупи нису, рецимо, издали такву посланицу и читали је у свим црквама за вријеме Павелића и Нијемаца против оних страшних клања Срба у Хрватској, гдје је изгинуло на стотине хиљада жена, дјце и људи? Зашто се нису онда бунили против страшних усташких злочина који су ушли на вјечита времена као највећа мрља у историју хрватског народа? Зашто господа бискупи нису издали такву посланицу и дали је читати у свим црквама против клања и стријељања које су вршиле усташе и Нијемци над десетинама хиљада Хрвата, најбољих синова хрватског

народа. Зашто се нису бунили против најстрашније кланице – логора у Јасеновцу, гдје су усташе *подједнако* уништавале и Србе и Хрвате на *десетине и стотине хиљада*. Зашто онда нису били спремни дати своје животе као духовни пастири за стотине хиљада хришћана – а сад изјављују да су спремни на сваку жртву због аграрне реформе и својих личних интереса?...Знаду ли ко су били свећеници за које се они сад заузимају? То су били окоријеле усташе-кољачи и духовни инспиратори усташких покоља. Јесу ли икад и једног таковог злочинца осудили или изопћили из цркве? Нису, већ обратно. Они хоће из њих направити мученике..." (220) Тито је дакле све знао о усташким злочинима, али је морао да прави националну симетрију и у страдању јер је то био темељ, иако лажни, за стварање југословенске федерације.

Попустљив став Броза, Бакарића и комунистичких власти према Степинцу сведоче и слике са политичких манифестација на којима се Степинац налази у дрштву хрватског комунистичког естаблишмента. Али Степинац није хтео да сарађује, подржан из Ватикана он је градио ореол мученика. И зато је изведен на суђење, а не због злочина над Србима, Јеврејима и Ромима. Вредност ове књиге огледа се и у чињеници да садржи Записник Јавног тужилаштва НР Хрватске о саслушању надбискупа Степинца. На саслушању Степинац није хтео да на конкретна питања одговара конкретним одговором. На суђењу није хтео да се брани, јер је сматрао да је његова одбрана бескорисна и беспредметна, и друго, хтео је, да, како је рекао - штеди своје здравље. Међутим, кад год би га тужилац (Јаков Блажевић) неким незгодним питањем сатерао и шкрипац Степинац би рекао: „изјављујем да немам ништа примјетити“. На пример у Католичком листу у уводном чланку аутор цитира проглас Кватерника о успостави НДХ и Степинчеву окружницу свећенству. На питање: Према томе чланку ви сте са Павелићем градитељ усташке НДХ. Зашто сте то допустили? Степинац одговара: „Немам ништа примјетити“. Према оптужници Ватикан је почетком 1942. поставио Степинца за апостолског војног викара Павилићевих усташа и домобрана, а Степинац је за своје заменике поставио „познате усташе- свећенике“ Стипу Вучетића и Вилима Цецељу“. (264.

Надбискуп Степинац је осуђен на казну лишења слободе са присилним радом у трајању од 16 година и губитак политичких и грађанских права у трајању од пет година. Међутим, у пракси се Степинчева казна претворила у благи кућни притвор (од 1951.), који је издржавао у својој кући у жумбечком Крашићу све до смрти 1960. године. Сахрањен је у загребачкој катедрали.

Већ после три месеца од смрти Степинца, од стране домаћег клера и званичних ватиканских кругова подржавала се тенденција ширења култа Степинца, његовог проглашења свецем и доказивања да је био „невини мученик комунистичког режима“. Загребачки надбискуп Шефер, Степинчев наследник, основао је фонд за беатификацију, коју је прогласио папа Јован Павле II 1998, и протекла је без икакве реакције СПЦ, српске државе и српске научне јавности. Актуелни римски папа Франциско је покренуо питање да се о канонизацији Степинца сагласе мишљења РКЦ и СПЦ, тј. да мешовита Комисија темељно истражи његову хришћанску делатност. Аутор овог текста је констерниран чињеницом да СПЦ учествује у расправи о томе да ли Степинац заслужује да буде проглашен за свеца. Нека га за свеца прогласи Црква која је подстицала његову необуздану мржњу према „шизми“-српском православљу и одобравала и штитила његову и његових свештеника геноцидну праксу над Србима (Јеврејима и Ромима) те Степинчеву акцију насилног прекрштавања српског народа. Каква црква- такав светац! Шта има ту да тражи Светосавска српска црква?!

Овај рад је примљен 15. новембра 2017. године а прихваћен за штампу на састанку Редакције 20. децембра 2017. године.